

CIJ STABILNE I ODRŽIVE JAVNE FINANSIJE

Dovođenje javnog duga u okvir Maastrichtskih kriterijuma jedan je od ključnih ciljeva finansijske konsolidacije Crne Gore, kaže ministar finansija Darko Radunović. On ocjenjuje da je Zakon o reprogramu poreskog duga postavio dobre temelje za efikasno upravljanje poreskim dugom, navodeći da će ove godine u fokusu aktivnosti Ministarstva biti nastavak sprovođenja fiskalne konsolidacije i uspostavljanje stabilnog i održivog sistema javnih finansija na dugi rok.

Koje će ključne mjere biti preduzete da bi se ostvario prioritet Vlade da u naredne tri godine snizi javni dug u okviru Maastrichtskih kriterijuma i da on iznosi ispod 60 odsto BDP-a?

Dovođenje javnog duga u okvir Maastrichtskih kriterijuma jedan je od ključnih ciljeva finansijske konsolidacije Crne Gore. Zbog toga je Ministarstvo finansija pripremlilo, a Vlada usvojila posebnu Strategiju upravljanja javnim dugom za period 2018–2020. Ovim dokumentom formulisali smo trasu aktivnosti, koje treba da rezultiraju svođenjem javnog duga na 59,3 odsto na kraju 2020. godine.

Strategija se oslanja na očekivanja da će budžetski prihodi rasti, po osnovu mjera finansijske konsolidacije i rasta ekonomskih aktivnosti. To će, uz nastavak optimizacije izdataka i uz njihovu naglašenu kontrolu, dovesti do suficita budžeta u 2020. godini. Takav rezultat smanjuje potrebu za novim „pasivnim“ zaduživanjem. Sa druge strane, postojeće zaduženje biće smanjeno djelimičnim otplatama i refinansiranjem, što će, uz rast BDP-a, radikalno oboriti

Ocjene autoritativnih agencija Standard & Poors i Moody's gotovo su podudarne. One potvrđuju ispravnost mjera predviđenih vladinom ekonomskom politikom, kao i konceptom i strukturom plana finansijske konsolidacije

procenat učešća javnog duga.

Ministarstvo finansija forsira smanjenje troškova finansiranja javnog duga, uz razuman i podnošljiv nivo rizika. Ovdje prvenstveno mislim na rizik refinansiranja, koji tretiramo kao najvažniji indikator. Naime, pravilnim tretiranjem tog rizika smanjujemo ukupnu rizičnost Crne Gore na međunarodnom finansijskom tržištu, što pozitivno utiče na cijenu novih, prvenstveno refinansirajućih zaduživanja.

Primjera radi, Ministarstvo finansija je nedavno na međunarodnom tržištu emitovalo obveznice u iznosu od 500 miliona eura, u cilju pribavljanja sredstava za otplatu obaveza po ranijim emisijama iz perioda 2014–2016. Time se, faktički, vrši reprogramiranje obaveza na period 2019–2021. uz znatne uštede zbog povoljnijih uslova novih zaduženja u odnosu

na prethodna. Kalkulacija pokazuje da ćemo na ovaj način dug u 2019. smanjiti za 110,9 miliona, u 2020. za 178,7 miliona i u 2021. za 72,55 miliona eura. Jednostavnije rečeno, novac koji sada pribavljamo, a koji koristimo za otplatu duga, košta nas manje nego što je koštao pri primarnom zaduženju, što direktno utiče na smanjenje apsolutnog iznosa javnog duga.

Smatram izuzetnim uspjehom to što je našu ozbiljnost u tretiranju finansijske konsolidacije potvrdila i Svjetska banka, odobravanjem kreditne garancije u vrijednosti od 250 miliona eura. Po tom osnovu, obezbijedićemo nova finansijska sredstva pod izuzetno povoljnim uslovima, sa rokom otplate od 12 godina, grejs periodom od četiri godine i kamatom od samo 2,95 odsto (standardno uvećanom za šestomjesečni Euribor). I ova sredstva se većim dijelom namjenjuju za

otplatu duga ugovorenog pod nepovoljnijim uslovima. Od tih 250 miliona, 130 miliona predstavlja dio novog zaduženja, koje je Zakonom o budžetu za 2018. godinu projektovano na 320 miliona, a služi za otplatu dospjelih dugova. Ostatok od 120 miliona predstavljaće depozit za otplatu dugova u narednoj 2019. godini. Sve što preduzimamo u strateško-planskom smislu, uz već postignute dobre rezultate, ima i posredan efekat. Naime, pozicija i kredibilitet Crne Gore na međunarodnoj finansijskoj sceni znatno se poboljšava, što se manifestuje kroz sve povoljnije kreditne ponude koje dobijamo.

Koje aktivnosti planirate da sprovedete kako bi bio zadržan stabilan kreditni rejting i kako bi u perspektivi bio unaprijeđen?

Ocjene autoritativnih agencija Standard&Poors i Moody's gotovo su podudarne. One potvrđuju ispravnost mjera predviđenih vladinom ekonomskom politikom, kao i konceptom i strukturom plana finansijske konsolidacije. Naravno, očekuje se da će Vlada istrajati u njihovom sprovođenju. Agencije konstatuju i da crnogorska privreda ima potencijal za rast, zbog perspektive koja se otvara kapitalnim projektima u oblasti saobraćaja, energetike i turizma. Realno je, naime, da će se tako ojačati izvozna pozicija zemlje, što će uticati i na rast konkurentnosti Crne Gore. Veliki značaj se, u ovim ocjenama, pridaje članstvu Crne Gore u NATO-u i vidnom progresu naših evropskih integracija, jer to dovodi do jačanja institucija države, po svim parametrima. Ovakve ocjene idu u prilog tezi da će Crna Gora zadržati aktuelni

Darko Radunović, ministar finansija

kreditni rejting, a kada proces finansijske konsolidacije bude zaokružen, realno je očekivati i njegovo poboljšanje.

Kako komentarišete rezultate reprograma i otplate poreskog duga? Koliko ste zadovoljni poreskom disciplinom u državi i šta učiniti da ona bude bolja?

Zakon o reprogramu poreskog duga rezultat je realnog sagledavanja činjenica i namjere da se, iz konkretnih okolnosti, izvuče maksimum. Zakon je postavio dobre temelje za efikasno upravljanje poreskim dugom jer je amortizovao traumu koju je, u privredi, mogla izazvati rigidna primjena mehanizama prinude. Naime, Zakon je, gdje god je to moguće, stvorio pretpostavke da poreski dužnici stabilizuju poslovanje i postignu redovnost u izmirivanju poreskih obaveza. Time se čuvaju kompanije, radna mjesta i, naravno, budžetski izvori.

Od donošenja Zakona, kroz reprogram poreskog duga prihodovano je više od 28

miliona eura. Ubijeđen sam da bi ovaj rezultat bio znatno slabiji da nije bilo Zakona, odnosno reprograma. Naravno, o punim efektima moći ćemo da govorimo tek po isteku maksimalnog reprogramnog roka – od 60 mjeseci, ali već sada vidimo da se naša procjena naplativosti duga, u velikoj mjeri, podudara sa onim što su dosadašnji efekti primjene Zakona.

Da se našalim – najbolja politika upravljanja poreskim dugom jeste – obezbijediti da poreskog duga nema! Naravno, ne može se očekivati apsolutna revnost poreskih obveznika, koja bi ovu šalu učinila realnom. No, ima u njoj vrlo instruktivnog smisla. Naime, Zakon o reprogramu okrenut je nečemu što se ne može spriječiti jer je već nastalo, a mi sada moramo učiniti sve da isključimo mogućnost nove kumulacije poreskih potraživanja. Zato je Ministarstvo finansija, u saradnji sa Poreskom upravom, pokrenulo značajne projekte reforme, koji treba da institucionalno, administrativno,

Pozicija i kredibilitet Crne Gore na međunarodnoj finansijskoj sceni znatno se poboljšava, što se manifestuje kroz sve povoljnije kreditne ponude koje dobijamo

informatički i ekspertski ojačaju poreske organe i uvedu nove mehanizme kontrole poreske discipline. Cilj je – jačanje poreske discipline i suzbijanje prostora za izbjegavanje poreskih obaveza. U krajnjem, sve to je dio scenarija za suzbijanje sive ekonomije. Korak dalje biće uvođenje sistema elektronske fiskalizacije na transakcionom nivou, što će predstavljati dodatni stepen kontrole sa naglašenim preventivnim dejstvom.

Koji su najveći izazovi sa kojima se suočava crnogorska ekonomija u ovoj godini?

Mi smo uspostavili relativno stabilno ekonomsko okruženje pa, na nacionalnom nivou,

ne očekujem pojave koje bi mogle znatnije da poremete naše planove i očekivanja. Naravno, takva ocjena je zavisna od upornosti Vlade da slijedi utvrđenu politiku i sprovede mjere koje doprinose dinamizovanju ekonomije i privrednog rasta. Ja u tu upornost i odlučnost vjerujem.

Sa druge strane, aktuelni događaji na međunarodnoj sceni djeluju zabrinjavajuće. Prvenstveno mislim na trgovinski sukob Kine i Amerike. Radi se o ekonomskim supersilama, pa tenzije među njima predstavljaju prijetnju za svjetsku ekonomiju. Ako taj problem eskalira, moguć je osjetan pad ekonomskih aktivnosti, što bi se, indirektno,

Darko Radunović, ministar finansija

odrazilo i na Crnu Goru, posebno u turizmu. Radi se o tome da svaka, čak i potencijalna kriza, smanjuje obim tražnje roba i usluga – dakle, utiče i na turistički promet. To bi sigurno usporilo razvoj našeg turizma, i to u fazi u kojoj imamo uočljive rezultate u profilisanju Crne Gore kao elitnog turističkog odredišta.

Zbog nevelikog obima i otvorenosti, naš ekonomski sistem je, prirodno, jako izložen uticajima globalnih zbivanja. Mi, svakako, nastojimo da mu, u mjeri mogućeg, povećamo stepen zaštitne autonomije, ne mijenjajući njegov liberalni profil. To je naš dugoročni zadatak, koji se, uprošteno govoreći, svodi na maksimiziranje upotrebe domaćih resursa i kapaciteta. Ipak, čak i u nepovoljnom međunarodnom scenariju, započete strane i domaće investicije ne bi bile ugrožene, u čemu vidim protivtežu koja će održati internu ekonomsku dinamiku na dovoljno razvojnom nivou.

Koje aktivnosti iz Programa rada Ministarstva za ovu godinu smatrate posebno važnim?

Ministarstvo finansija forsira smanjenje troškova finansiranja javnog duga, uz razuman i podnošljiv nivo rizika

Važno je razumjeti da su aktivnosti svih ministarstava dio jedinstvenog programskog djelovanja Vlade. To djelovanje nije prost zbir resorskih nadležnosti, zbog brojnih interakcija među resorima, pa je očigledna potreba ne samo za vertikalnom nego i za horizontalnom koordinacijom. Dakle, primarno zaduženje Ministarstva koje vodim jeste realizacija finansijske konsolidacije, prvenstveno kroz fiskalnu stabilnost, ali, zbog makroekonomske kompleksnosti sistema, to ne može biti izolovana aktivnost u odnosu na druge ekonomske, pa

i neekonomske domene.

Nesporno je da smo godinu počeli aktivno. Usvojili smo Strategiju upravljanja javnim dugom, ostvarili veoma uspješnu emisiju euroobveznica i nastavili sa implementacijom mjera fiskalnog prilagođavanja. Očekuje nas uređenje sistema javnih nabavki koje će unaprijediti procedure i doprinijeti transparentnosti postupka. Slijedi i donošenje Zakona o javno-privatnom partnerstvu, kao važnog preduslova za intenziviranje investicionog razvoja i za promovisanje tog vida ulaganja.

U planu su i izmjene Zakona o finansiranju lokalne samouprave, kojima će se poboljšati pojedina rješenja u kojima smo uočili manjkavosti. Unaprijediće se kriterijumi za raspodjelu sredstava Egalizacionog fonda i definišaće se način formiranja i funkcionisanja Revolving fonda. Zakon će pozitivno uticati i na novoformirane opštine, u domenu njihovog finansiranja. No, u fokusu aktivnosti nam svakako ostaje nastavak sprovođenja fiskalne konsolidacije i uspostavljanje stabilnog i održivog sistema javnih finansija, na dugi rok.

Partner ste na projektu „100 najvećih u Crnoj Gori“. Zašto su projekti ovoga tipa važni za državu, njenu ekonomiju i finansije?

Vaš projekat doprinosi zdravoj konkurenciji, a to je jedna od ključnih karakteristika liberalne ekonomije. Ta činjenica je dovoljna za podršku ovog projekta. Uz to, projekat promovise odgovornost, ozbiljnost i, na kraju, rezultat ekonomskog djelovanja privrednih subjekata. Dodacu i da se projektom afirmise i značaj finansijskog izvještavanja, kako za državu, tako i za privatni sektor, kao korisnike izvještajnih informacija.

Mene posebno raduju konkretni istraživački rezultati koji su proistekli iz projekta. Oni potvrđuju dinamičnu aktivnost crnogorske privrede i ukazuju na ozbiljne kapacitete koje ona posjeduje i kojima, ostvarujući dobre rezultate, neutrališe izazove posttranzicionog i postkriznog perioda. Nadam se da će projekat imati kontinuitet i da ćemo jednom godišnje imati priliku da analiziramo presjek, prepoznamo i promovise najbolje.